

ODPOWIEDZI KOMISJI EUROPEJSKIEJ

NA SPRAWOZDANIE SPECJALNE
EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU
OBRAHUNKOWEGO

LEADER i rozwój lokalny kierowany przez społeczność ułatwiają lokalne zaangażowanie, jednak istniejące dowody są nadal niewystarczające do potwierdzenia, że projekty przyniosły dodatkowe korzyści

Spis treści

STRESZCZENIE (pkt I–XI).....	2
WPROWADZENIE (pkt 1–18).....	4
ZAKRES KONTROLI I PODEJŚCIE KONTROLNE (pkt 19–23).....	4
UWAGI (pkt 24–75).....	4
WNIOSKI I ZALECENIA (pkt 76–84).....	7
Zalecenie 1 – Kompleksowa ocena kosztów i korzyści programu LEADER.....	8
Zalecenie 2 – ocena podejścia do rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.....	9

Niniejszy dokument zawiera odpowiedzi Komisji Europejskiej na uwagi zawarte w sprawozdaniu specjalnym Europejskiego Trybunału Obrachunkowego, zgodnie z art. 259 [rozporządzenia finansowego](#). Jest on publikowany wraz ze sprawozdaniem specjalnym.

STRESZCZENIE (pkt I–XI)

Wspólna odpowiedź Komisji na streszczenie:

Na przestrzeni 30 lat, tj. od chwili wprowadzenia aż do dzisiaj, metoda LEADER¹ okazała się istotna. Wartość dodana metody LEADER wynika z jej pełnego stosowania² i objawia się w formie widocznych korzyści pod względem usprawnionego lokalnego zarządzania, zwiększonego kapitału społecznego, a także lepszych rezultatów *projektów LEADER w porównaniu z korzyściami, które zostałyby uzyskane bez stosowania tej metody.*

Obecnie funkcjonuje sieć 2 800 lokalnych grup działania LEADER w Unii Europejskiej i poza jej granicami³. W działalność sieci zaangażowanych jest obecnie dziesiątki tysięcy członków lokalnych grup działania: władze lokalne, stowarzyszenia społeczne i gospodarcze, przedsiębiorstwa wiejskie i obywatele. Jej zasięg obejmuje większość obszarów wiejskich w Europie, a sama sieć działa na rzecz tworzenia pozytywnego wizerunku UE.

Znaczne inwestycje UE w kapitał ludzki i społeczny w ramach tworzenia i funkcjonowania lokalnych grup działania i ich sieci odzwierciedlają stałe zobowiązanie Komisji do ciągłego umacniania pozycji lokalnych podmiotów i zwiększania demokratycznego uczestnictwa.

Wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na funkcjonowanie lokalnych grup działania znacznie wykracza zatem poza „koszty administracyjne”, ponieważ z tych środków pokrywa się również koszty inwestycji w ludzi, animowanie i wspólne uczenie się na obszarach wiejskich. Takie niematerialne korzyści obejmują również cenne prace w zakresie public relations realizowane w ramach metody LEADER, która obejmuje promowanie finansowania rozwoju obszarów wiejskich wśród lokalnych społeczności wiejskich i dociera do wielu mieszkańców obszarów wiejskich, którzy w efekcie odczuwają poprawę jakości życia.

Proces zarządzania strategią – ze względu na partycypacyjny charakter – również przyczynia się do zwiększenia kapitału społecznego i ludzkiego na szczeblu lokalnym. Proces ten wymaga wymiany informacji i przyczynia się do budowania zaufania, umacniania relacji oraz pozycji lokalnych zainteresowanych stron, a także – w drodze szkoleń, negocjacji i tworzenia sieci kontaktów – do zwiększenia zdolności ludzi.

Od samego początku społeczności LEADER zachęca się do przystosowania się i uczenia. Komisja inwestuje w krajowe i regionalne sieci LEADER, a także w tworzenie sieci kontaktów na szczeblu

¹ Termin ten jest francuskim akronimem oznaczającym Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale („powiązania między działaniami na rzecz rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich”). Metoda LEADER opiera się na funkcjonowaniu lokalnych grup działania (LGD) tworzonych przez publiczne i prywatne podmioty społeczne i gospodarcze opracowujące i realizujące strategie na lokalnym szczeblu terytorialnym, ułatwiające wprowadzanie innowacji na szczeblu lokalnym, angażujące się we współpracę międzyterytorialną i tworzenie sieci kontaktów.

² Wartość dodana metody LEADER oznacza korzyści uzyskane dzięki jej pełnemu stosowaniu („Wytyczne: ewaluacja LEADER/RLKS”, Europejskiej Sieci Oceny Rozwoju Obszarów Wiejskich (2017 r.), s. 21. Jeżeli chodzi o osiągnięte wyniki, kluczowe znaczenie ma również animowanie i wspieranie budowania zdolności. Potwierdzają to wyniki niedawnego badania wspierającego ocenę w kwestii wpływu metody LEADER na zrównoważony rozwój terytorialny (2022 r.). (https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cmef/rural-areas/evaluation-support-study-impact-leader-balanced-territorial-development_en)

³ Podejście LEADER jest realizowane również w niektórych państwach spoza UE, takich jak na przykład Turcja, Serbia, Macedonia Północna, Mołdawia.

Europejskim. Przyczynia się to do wzmacniania odporności i reagowania na podstawowe priorytety Komisji⁴, takie jak ożywienie po pandemii COVID-19, włączenie społeczne i transformacja cyfrowa. Szczegółowe prace analityczne obejmują szybki przebieg zdarzeń w ostatnich latach, przy czym Komisja dąży do większych starań, aby wykazać wkład metody LEADER w zwiększanie kapitału społecznego i poprawę lokalnego zarządzania, w tym w efekty sieciowe. Komisja umożliwi zrozumienie tych wartości niematerialnych i zapewni metody ich odzwierciedlenia oraz zachęci do tego samego państwa członkowskie.

UE inwestuje w jakość strategii rozwoju lokalnego, wspierając ich sporządzanie, szkolenia i inne działania prowadzone przez potencjalne lokalne grupy działania. Państwa członkowskie przeprowadzają ocenę jakości strategii według przejrzystych kryteriów. Dzięki temu wiele terytoriów ma możliwość uczestnictwa i rozwoju, w tym terytoria, których początkowa baza kapitału społecznego jest niewielka.

Program LEADER obejmuje nie tylko stabilność gospodarczą, ale również zrównoważony rozwój społeczny i zrównoważenie środowiskowe, przez co ma istotne znaczenie dla wszystkich obszarów wiejskich w UE.

Projekty wspierane w ramach programu LEADER opierają się na strategiach rozwoju lokalnego negocjowanych zbiorczo przez lokalne zainteresowane strony. Lepsza jakość lub lepsze rezultaty projektów LEADER przejawiają się na wiele różnych sposobów i wynikają bezpośrednio z metody LEADER. Takie elementy obejmują m.in.: innowacje na szczeblu lokalnym, bliskość i czynne animowanie służące angażowaniu uczestników, którzy w przeciwnym razie nie braliby udziału, bardziej zrównoważony rozwój, wzrost znaczenia unikalnych dóbr terytorialnych, takich jak przemysł kreatywny i tradycyjny, wspieranie lokalnej tożsamości, świadczenie usług na rzecz społeczności oraz powiązania między projektami i uczestnikami. Niektóre projekty dotyczą podstawowych lokalnych potrzeb (zwłaszcza w gminach o słabej bazie podatkowej), które często stanowią warunek wstępny wprowadzania innych zmian i które bez wsparcia LEADER zostałyby zaspokojone w późniejszym terminie lub w ogóle nie zostałyby zaspokojone. Komisja będzie zachęcać państwa członkowskie do tego, aby do interwencji LEADER kwalifikowały się przede wszystkim obszary, na których stosowanie podejścia LEADER wnosi większą wartość dodaną, a jednocześnie do zachowania wystarczającej możliwości podejmowania decyzji oddolnych, aby uwzględniać lokalne potrzeby i wybory.

Ponadto porównanie wyników LEADER z wynikami uzyskanymi w ramach innych modeli finansowania stanowi skomplikowane zadanie, gdyż należy odpowiednio uwzględnić, z jednej strony, niematerialny wkład programu LEADER, a z drugiej strony – ryzyko i koszty związane z pozostałymi programami finansowania.

Co więcej, Komisja zachęca również państwa członkowskie do przeprowadzenia przeglądu mechanizmu wdrażania – w szczególności w celu uniknięcia powielania funkcji lokalnych grup działania i powiązanych instytucji – do zmniejszenia obciążenia administracyjnego poprzez stosowanie uproszczonych metod rozliczania kosztów i uwalnianie zasobów na zwiększenie działań w zakresie animowania i budowania zdolności.

Komisja będzie kontynuować współpracę z państwami członkowskimi z myślą o propagowaniu lepszego stosowania metody LEADER przez wszystkie lokalne grupy działania i wykazania jej wartości dodanej. Uwagi Trybunału stanowią przydatny wkład w tym kierunku.

Komisja częściowo przyjmuje pierwsze zalecenie, jeżeli chodzi o ocenę kosztów i korzyści metody LEADER, i w pełni przyjmuje drugie zalecenie dotyczące oceny podejścia RLKS.

⁴ Komunikat „Europejski Zielony Ład” (COM(2019) 640 final); komunikat – strategia „Od pola do stołu” (COM(2020) 381 final); Komunikat – unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 (COM(2020) 380 final); https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decadetargets-2030_en 9 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-andinvestment/european-pillar-social-rights_en

WPROWADZENIE (pkt 1–18)

Wspólna odpowiedź Komisji do pkt 1–16:

Lokalne grupy działania wnoszą bezpośrednią wartość do społeczności lokalnych. Zadaniem tych grup jest animowanie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w celu ułatwienia wymiany między zainteresowanymi podmiotami, aby zapewniać informacje i propagować strategię oraz aby wspierać potencjalnych beneficjentów w celu opracowywania operacji i przygotowywania wniosków. Koszty ich działalności znacznie przekraczają „koszty administracyjne”, których pułap, wynoszący 25 % zgodnie z art. 35 ust. 1 lit. e) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, obejmuje również te działania.

Państwa członkowskie mogą zapewnić dodatkowe wytyczne dotyczące inkluzywności partnerstw, a Komisja zachęci państwa członkowskie do zapewnienia, aby partnerstwa lokalnych grup działania były inkluzywne oraz w szczególności aby w organach decyzyjnych uczestniczyły osoby młode, kobiety i osoby w trudnej sytuacji.

Program LEADER obejmuje nie tylko stabilność gospodarczą, ale również zrównoważony rozwój społeczny i zrównoważenie środowiskowe, przez co ma istotne znaczenie dla wszystkich obszarów wiejskich w UE. Potrzeby w zakresie włączenia społecznego oraz przystosowania się do warunków środowiskowych i zmiany klimatu nie występują wyłącznie na obszarach o słabych wynikach gospodarczych.

Państwa członkowskie doceniają podejście LEADER, o czym świadczy znacząca alokacja środków, znacznie przewyższająca określony prawnie minimalny poziom dla EFRROW, oraz dobrowolne korzystanie ze wsparcia w ramach pozostałych funduszy ESI. Na działanie LEADER przeznaczono 6,4 % środków w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich w UE-27 na lata 2014–2022.

Ponadto proces zarządzania strategią – ze względu na partycypacyjny charakter – również przyczynia się do zwiększenia kapitału społecznego i ludzkiego na szczeblu lokalnym. Proces ten wymaga wymiany informacji i przyczynia się do budowania zaufania, umacniania relacji oraz pozycji lokalnych zainteresowanych stron, a także – w drodze szkoleń, negocjacji i tworzenia sieci kontaktów – do zwiększenia zdolności ludzi.

ZAKRES KONTROLI I PODEJŚCIE KONTROLNE (pkt 19–23)

Brak odpowiedzi Komisji.

UWAGI (pkt 24–75)

Wspólna odpowiedź Komisji do pkt 24–30:

Zdaniem Komisji działania lokalnych grup działania w znacznym stopniu wykraczają poza samo ułatwianie lokalnego zaangażowania, a finansowanie funkcjonowania tych grup odzwierciedla inwestycje UE w kapitał ludzki i społeczny na obszarach wiejskich, chociaż procesy zatwierdzania odbywają się powoli.

Wynoszący 25 %⁵ pułap bieżących kosztów ponoszonych przez lokalne grupy działania wyraźnie obejmuje animowanie, ułatwianie wymian między zainteresowanymi stronami, zapewnianie informacji oraz promowanie i wspieranie potencjalnych beneficjentów w przygotowaniu operacji, a także zarządzanie strategiami rozwoju lokalnego, ich monitorowanie i ewaluację.

Wspólna odpowiedź Komisji do pkt 31–37:

UE znacząco wspiera sporządzanie strategii rozwoju lokalnego tak, aby charakteryzowała je wysoka jakość. Tego rodzaju wsparcie obejmuje szkolenia, wsparcie eksperckie, konsultacje z zainteresowanymi stronami. Ponadto państwa członkowskie kierują tym procesem, zapewniając m.in. wskazówki metodyczne.

Komisja uważa, że wszystkie strategie rozwoju lokalnego wybrane do realizacji powinny spełniać określone normy jakości. Obowiązek ustanowienia przez państwa członkowskie jakościowych kryteriów wyboru strategii rozwoju lokalnego wynika z przepisów.

Ustanowienie jakościowych kryteriów wyboru strategii rozwoju lokalnego niekoniecznie jednak oznacza, że zawsze pewne strategie zostaną odrzucone. Zależy to od sytuacji danego państwa członkowskiego. Konieczne jest zapewnienie „inkluzywności”, aby różne tereny wiejskie mogły rozwijać kapitał społeczny oraz sieci.

Chociaż wszystkie strategie rozwoju lokalnego poddano ocenie, niektóre państwa członkowskie, np. Rumunia, nie utworzyły systemu zapewniającego minimalny poziom jakości. Słowacja i Grecja wykorzystywały system przejrzystych kryteriów z zastosowaniem wymaganego minimum jako sposób na zapewnienie wspólnej normy jakości. Republika Czeska określiła pewne przejrzyste kryteria obowiązkowe w przypadku wszystkich strategii, a LGD miały możliwość poprawienia przedłożonych strategii przed ich wyborem.

Wspólna odpowiedź Komisji do pkt 45–53:

Komisja zachęca i będzie zachęcać państwa członkowskie do tego, aby do interwencji LEADER kwalifikowały się przede wszystkim obszary, na których stosowanie podejścia LEADER wnosi większą wartość dodaną w ramach planów strategicznych WPR na lata 2023–2027, z zapewnieniem niezbędnej elastyczności w celu umożliwienia stosowania podejść oddolnych, aby uwzględniać lokalne potrzeby.

W tym celu Komisja umocni monitorowanie i udoskonali metodykę, aby wykazać wkład LEADER w zwiększanie kapitału społecznego i poprawę lokalnego zarządzania. Obecnie państwom członkowskim przedstawiono propozycję zestawu stosownych wskaźników monitorowania, w ramach których osiągnięto równowagę między adekwatnością a łatwością gromadzenia danych.

Komisja zdaje sobie sprawę z obciążenia administracyjnego spoczywającego na lokalnych grupach działania i zaleca państwom członkowskim, aby opracowując systemy wdrażania, koncentrowały się na podstawowych funkcjach lokalnych grup działania⁶, wyjaśniły obowiązki i unikały wszelkiego powielania zadań. Powszechnie propaguje się również stosowanie uproszczonych metod rozliczania kosztów. Dzięki temu lokalne grupy działania powinny zyskać możliwość uwolnienia zasobów na zwiększenie działań w zakresie animowania i budowania zdolności.

Niektóre prace realizuje się za pośrednictwem Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

⁵ Art. 35 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 wyraźnie stanowi, że pułap 25 % obejmuje: zarządzanie strategią rozwoju lokalnego, a także animowanie, wymiany między zainteresowanymi stronami, zapewnianie informacji oraz wspieranie potencjalnych beneficjentów w przygotowaniu wniosków.

⁶ Podstawowe wyłączone funkcje LGD wymieniono w art. 33 ust. 1 rozporządzenia (UE) 1060/2021.

Za pośrednictwem biura pomocy ds. ewaluacji Komisja opracowała wytyczne, organizowała warsztaty na szczeblu UE i w państwach członkowskich oraz prowadziła działania w zakresie rozpowszechniania w celu udoskonalenia monitorowania i ewaluacji LEADER i gromadzenia danych. Komisja i biuro pomocy ds. ewaluacji podjęły znaczne działania ukierunkowane na ewaluację programu LEADER i zachęciły państwa członkowskie do udoskonalenia ewaluacji LEADER.

Z najnowszych danych pochodzących z rocznych sprawozdań z realizacji wynika, że szereg państw członkowskich przeprowadziło ewaluację programu LEADER. Przeprowadzono 85 pełnych ewaluacji dotyczących LEADER/RLKS.

Jeżeli chodzi o zbliżającą się ocenę wpływu programu LEADER na zrównoważony rozwój terytorialny, Komisja podkreśla, że ocena ta zostanie przeprowadzona zgodnie z zasadami lepszego stanowienia prawa i będzie obejmować pięć kryteriów oceny⁷. Ocenie podlega zatem europejska wartość dodana, a nie wartość dodana programu LEADER. Europejska wartość dodana odnosi się do tego, dlaczego i czy dana polityka (LEADER) daje lepsze rezultaty, gdy jest stosowana na szczeblu UE, a nie na innych poziomach zarządzania (krajowym, regionalnym), a nie do tego, czy wyniki osiągnięte metodą LEADER są porównywalne z wynikami osiąganymi innymi metodami (np. porównanie ze wsparciem udzielanym w ramach klasycznych, odgórnych środków w zakresie rozwoju obszarów wiejskich).

Ponadto Komisja wskazuje, że w ramach procesu ewaluacji zaleca się, ale nie wymaga, aby program LEADER oceniał pod kątem jego wartości dodanej.

Wspólna odpowiedź Komisji do pkt 54–56:

Zdaniem Komisji wiele projektów ocenionych przez Trybunał mogło potencjalnie przynieść społecznościom lokalnym dodatkowe korzyści wynikające bezpośrednio z zastosowania metody LEADER. Obejmują one na przykład innowacje na szczeblu lokalnym, współpracę między podmiotami, wzrost znaczenia unikalnych dóbr terytorialnych, umocnienie tożsamości w społeczności, wspieranie przemysłu kreatywnego lub tradycyjnego lub świadczenie usług potrzebnych na danym obszarze. Ponadto na podstawie informacji z przeprowadzonej przez Trybunał analizy projektów przedstawionych w załączniku III widać, że wiele przeważnie mniejszych projektów charakteryzuje się wielką różnorodnością pod względem zakresu i intensywności lokalnego zaangażowania.

Wspólna odpowiedź Komisji do pkt 57–58:

Analizując poszczególne projekty osobno, można nie dostrzec pełnego obrazu sytuacji. Niektóre strategie obejmują projekty służące zaspokojeniu bardziej „podstawowych” potrzeb, które są jednak istotne w kontekście ogólnej strategii i które bez finansowania w ramach LEADER nie zostałyby zaspokojone lub zostałyby zaspokojone znacznie później.

Wspólna odpowiedź Komisji do pkt 61–63:

O ile aspekty lokalnego zarządzania i kapitału społecznego może być trudno ocenić (jest to proces wymagający znacznych zasobów i w dużej mierze jakościowy), niektóre metodyki można dostosować i wykorzystywać. Komisja przeprowadzi więcej działań w tym zakresie w ramach tworzenia sieci kontaktów w UE i ewaluacji.

Nawet jeżeli ocena zwiększenia kapitału społecznego może być skomplikowana, panuje konsensus, że kapitał społeczny stanowi ważny czynnik wzrostu, który przyczynia się do spadku kosztów transakcji, lepszego wzmocnienia umów, podejmowania ryzyka, innowacji, wspólnego uczenia się i

⁷ Pięć kryteriów oceny: skuteczność, efektywność, adekwatność, spójność i europejska wartość dodana.

przystosowania społecznego, co stanowi wyjaśnienie powodu, dla którego wiele państw członkowskich wykorzystuje program LEADER do rozwiązywania wielu społecznych problemów, takich jak włączenie społeczne, a ostatnio – ożywienie po pandemii COVID-19.

Komisja wspiera również projekty realizowane w ramach programu „Horyzont 2020” w celu opracowania metodyk lepszej oceny aspektów społecznych. Celem projektów takich jak SIMRA, IMAJINE lub MATILDE jest opracowanie rozwiązań możliwych do zastosowania do monitorowania i oceny aspektów społecznych i lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich, na podstawie których można ocenić wartość dodaną LEADER. Zasoby te uwzględniono również w banku wiedzy biura pomocy ds. ewaluacji, aby pomóc państwom członkowskim i ekspertom w znalezieniu przydatnych narzędzi oceny LEADER.

Aby zapewnić państwom członkowskim oraz oceniającym informacje na temat potencjału takich projektów, Komisja za pośrednictwem biura pomocy ds. ewaluacji opracowała „bank wiedzy” zawierający analizy takich projektów służące uzyskaniu odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób wyniki tych projektów mogą przydać się w ocenie WPR, w tym aspektów społeczno-gospodarczych i lokalnego rozwoju.

Na podstawie wniosków ze sprawozdania podsumowującego roczne sprawozdanie z realizacji Komisja, za pośrednictwem biura pomocy ds. ewaluacji, działa również w kierunku poprawy kwantyfikacji wkładu LEADER w kontekście ewaluacji *ex post* obecnie obowiązujących programów rozwoju obszarów wiejskich.

Wspólna odpowiedź Komisji do pkt 64–75:

Zgodnie z art. 10 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 (rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów na lata 2014–2020) wspólne ramy strategiczne ustalają strategiczne zasady kierunkowe. Ramy te powinny ułatwiać programowanie, ale nie można w nich nakładać dalszych obowiązków na państwa członkowskie.

Jeżeli chodzi o koordynację między odpowiedzialnymi organami państw członkowskich, zorganizowana współpraca w ramach wielofunduszowej strategii RLKS może przynieść pozytywne zmiany (pod względem dostępu do finansowania, wiedzy specjalistycznej w innym sektorze, zasobów) w porównaniu z sytuacją braku wspólnej strategii, np. problemem może być dostęp do programów wspierających realizowanych na innych poziomach administracji.

WNIOSKI I ZALECENIA (pkt 76–84)

Odpowiedzi Komisji:

78. Pułap 25 % obejmuje zarządzanie strategiami, animowanie, wymiany między zainteresowanymi stronami i wspieranie potencjalnych beneficjentów w przygotowaniu operacji. Ponadto fakt, że zarządzanie strategią przebiega w sposób partycypacyjny, w połączeniu z naciskiem na uczenie się i tworzenie sieci kontaktów, skutkuje umocnieniem pozycji lokalnej ludności, w związku z czym takie podejście można uznać za inwestycję w społeczności lokalne.

79. Jakość strategii rozwoju lokalnego zapewnia się w drodze szeregu mechanizmów, takich jak: wspieranie ich sporządzania i kryteriów wyboru (ocena jakości). UE wspiera sporządzanie strategii rozwoju lokalnego finansowo, mając na uwadze ich jakość. Każda strategia jest oceniana przed wyborem. Ponadto zwraca się uwagę na angażowanie terytoriów w gorszej początkowej sytuacji (pod względem kapitału społecznego) tak, aby nie pozostawiać ich w tyle.

80. Komisja dostrzega, że może być konieczne znalezienie kompromisu między jakością projektów a uproszzeniami administracyjnymi. Jakość projektu przejawia się w różnych aspektach. Niektóre z nich muszą zostać wykazane przez promotora projektu, a inne podlegają weryfikacji, monitorowaniu i ewaluacji w ramach systemu administracyjnego.

81. Komisja nadal będzie zachęcać państwa członkowskie do zapewnienia, aby partnerstwa lokalnych grup działania były inkluzywne oraz w szczególności aby w organach decyzyjnych uczestniczyły osoby młode, kobiety i osoby w trudnej sytuacji. Kwestia ta będzie monitorowana.

82. Komisja będzie pracować z państwami członkowskimi nad poprawą oceny i wykazywania wartości dodanej, jaką podejście LEADER wnosi w zakresie kapitału społecznego i lokalnego zarządzania.

Będzie to odbywało się w drodze monitorowania, metodyk ewaluacji i tworzenia sieci kontaktów na szczeblu UE.

83. Wiele projektów opiera się na animowaniu, współpracy między lokalnymi partnerami lub innowacjach na szczeblu lokalnym lub stosowaniu wewnętrznych zasobów lokalnych, co można postrzegać jako wartość dodaną wniesioną w ramach podejścia LEADER.

84. Zorganizowana współpraca w ramach wielofunduszowej strategii RLKS może przynieść pozytywne zmiany (pod względem dostępu do finansowania, wiedzy specjalistycznej w innym sektorze, zasobów) w porównaniu z sytuacją braku wspólnej strategii, np. problem może stanowić dostęp do programów wspierających realizowanych na innych poziomach administracji.

Zalecenie 1 – Kompleksowa ocena kosztów i korzyści programu LEADER

Komisja częściowo przyjmuje to zalecenie.

1.A Komisja przyjmuje zalecenie 1 lit. a).

1.B Komisja przyjmuje zalecenie 1 lit b).

1.C. Komisja częściowo przyjmuje zalecenie 1 lit. c).

Jeżeli chodzi o program LEADER objęty WPR, Komisja dąży do zwiększenia swojej zdolności do oceny inkluzywności organów decyzyjnych i w związku z tym obecnie przygotowuje akt wykonawczy, w którym wymaga, aby państwa członkowskie przedstawiały dane na temat wieku i płci członków takich organów.

Komisja nie przyjmuje jednak odniesienia do innych grup docelowych, ponieważ taka analiza może stanowić poważny problem pod względem ochrony danych osobowych i gromadzenia danych.

Ponadto Komisja nie przyjmuje terminu wyznaczonego na 2023 r. Jeżeli ten akt prawny zostanie przyjęty, dane te będą dostępne w 2026 r.

1.D Komisja przyjmuje zalecenie 1 lit d).

1.E Komisja częściowo przyjmuje zalecenie 1 lit. e).

Komisja zrealizuje to zalecenie w takim stopniu, w jakim jest to możliwe, biorąc pod uwagę ograniczenia w zakresie gromadzenia danych i różnice w definicji ustawowego zadania występujące między państwami członkowskimi.

Zalecenie 2 – ocena podejścia do rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność

Komisja przyjmuje to zalecenie.